

Handläggare: Dejan Stankovic
Telefon: 08-508 01 590

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering

Verner Stadthagen
t.f. stadsdelsdirektör

Susanne Tengberg
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har tagit fram ett förslag till ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm. Förslaget har överlämnats för beslut till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet för synpunkter till bl.a. samtliga stadsdelsnämnder.

Förvaltningen har i allt väsentligt inget att erinra mot det av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden framlagda förslaget till ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm.

Bilagor

- 1) Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande "Ändrade riktlinjer för tobaks- och folkölstillsynen", 2010-04-22
- 2) Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens protokoll 2010-05-17, §10

Remissbehandlingen

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens uppföljning och föreslagna ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm (*Bilaga 1 och 2*) har av kommunstyrelsen remitterats för yttrande senast 27 augusti 2010 till samtliga stadsdelsnämnder och stadsledningskontoret.

Bakgrund

Kommunerna ansvarar för tillsyn över folköls- och tobaksförsäljningen i enlighet med alkohollagen (AL) och tobakslagen (TL).

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning där omsorgen om unga är en av grunderna och åldersgränsen för försäljning av folköl är 18 år. Enligt 8 kap 1§ AL är det kommunen och polisen som utövar tillsyn över servering och detaljhandel med folköl.

Åldersgränsen för försäljning av tobak är 18 år (12§ TL). Näringsidkare är skyldiga att anmäla försäljning av folköl och tobak till kommunen. De är även skyldiga att bedriva egenkontroll över verksamheten samt att beskriva denna skriftligt i ett egenkontrollprogram. I tobakslagen finns mer regleringar kring försäljningen.

Förändringar i Tobakslagen och alkohollagen

Från och med 1 augusti 2010 gäller delvis nya regler i tobakslagen och alkohollagen.

Förändringarna i tobakslagen innebär bland annat att det blir straffbart för näringsidkare att inte anmäla tobaksförsäljning till kommunen. Ansvar för tillsynen över märkningen av tobaksvaror flyttas samtidigt över till kommunerna, en uppgift som tidigare låg på Statens folkhälsoinstitut (FHI). Samtidigt sker en skärpning av föreskrifterna för varningsmärkning och innehållsdeklaration på tobaksvaror. Kommunen får befogenhet att meddela näringsidkare försäljningsförbud vid vissa överträdelser.

Förändringarna i alkohollagen rörande folköl är, att anmälan om försäljning måste ske innan försäljning får påbörjas samt att den tidigare beteckningen ”öl” förtydligas till ”folköl”. Kommunen ska hädanefter ha en skriftlig plan för tillsynen.

Metod med provköp saknar stöd i nuvarande lagstiftning enligt JO

I december 2009 riktade justitieombudsmannen, JO, kritik mot hur provköp genomförts i Karlskrona kommun. Kritiken gick i huvudsak ut på att metoden inte påvisar faktisk försäljning till underårig utan att ålderskontrollen inte fungerar samt att metoden är att jämföra med dold myndighetsutövning. Detta föranleder såväl JO som FHI att inte rekommendera metoden med provköp, eftersom den saknar stöd i nuvarande lagstiftning.

Med anledning av ovanstående föreslås ändringar av de hittillsvarande riktlinjerna för folköls och tobakstillsynen i Stockholms stad.

Tillsynsarbetet inom Stockholms stad

Kommunfullmäktige har fastställt riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen. Dessa har reviderats under 2006 samt 2008. Inom staden ligger tillsynsansvaret över försäljningsställen på stadsdelsnämnderna medan samordning, utbildning, fakturering med mera ligger på Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Förslag på ändringar av riktlinjer och rutiner

Tillsynsbesök

Varje försäljningsställe får fortsatt minst ett årligt tillsynsbesök. Om brister konstaterats och/eller om försäljningsstället ligger nära en skola bör fler än ett besök genomföras. Vid tillsynsbesöket överlämnas aktuell information, tillsynspersonalen frågar efter registreringsbevis, försäkrar sig om att angiven juridisk person överensstämmer med faktisk juridisk person samt att försäljningsstället har ett egenkontrollprogram. Tillsynspersonalen försäkrar sig vidare om att skyltningen, marknadsföringen, märkningen och försäljningen överensstämmer med lagen. Polismyndigheten erbjuds att vara med vid tillsynsbesök. Vid särskilda problem på ett försäljningsställe bör besök genomföras tillsammans med polisen.

Informationsträffar

Minst en gång om året inbjuds handlare från hela staden till en lokal informations-träff varvid polismyndigheten erbjuds att vara med. Stadsdelsförvaltningen erbjuder även handlarna att medverka på ett personalmöte per år hos respektive handlare.

Tillsynsärenden

Tillsynsärenden initieras när ett försäljningsställe överträtt de bestämmelser i tobakslagen eller alkohollagen för vilka kommunen har tillsynsansvar. I varje tillsynsärende fattas beslut. För tobaksärenden innebär detta att antingen avskriva, meddela föreläggande med eller utan vite, förbud med vite eller försäljningsförbud upp till sex månader. För folkölsärenden: avskriva, meddela varning eller förbud att sälja folköl (sex eller tolv månader.) Beslut fattas i enlighet med den delegationsordning som finns i respektive nämnd.

Varje stadsdelsnämnd svarar för att de beslut som fattas med stöd av alkohollagen eller tobakslagen meddelas berörd myndighet (FHI, länsstyrelsen och polismyndigheten).

I varje tillsynsärende kommuniceras underlaget för beslutet med näringsidkaren och samtidigt begärs yttrande samt egenkontrollprogram in. Om stadsdelsnämnden överväger att meddela försäljningsförbud ska en remiss sändas till polismyndigheten.

Tillsynsavgift

Tillsynsavgiften är 1500 kronor för folköl och 1500 kronor för tobak per år. För försäljning av både folköl och tobak är avgiften 2000 kronor. Debitering sker av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen. För de övergripande kostnaderna tas ut ett belopp om 330 kronor per försäljningsställe.

Förvaltningens synpunkter

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning följer kommunfullmäktiges riktlinjer för tillsynsarbetet över tobaks- och folkölsförsäljningen. Förvaltningen samverkar med såväl länsstyrelsen, FHI samt polismyndigheten och är representerad i en arbetsgrupp i socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens regi, den s.k. ”Dokumentgruppen”, som kontinuerligt ser över de dokument som används i tillsynsarbetet.

Provköp används inte längre som metod, vilket innebär en minskning av den tid som tidigare gått åt med omkring tre arbetsdagar. Att ersätta provköpen med att

erbjuda varje försäljningsställe att förvaltningen medverkar på ett personalmöte innebär, om erbjudandet antas av samtliga berörda handlare, en betydligt mer omfattande arbetsinsats. Förvaltningen bedömer dock att arbetsinsatserna sammantaget inte kommer att bli större, eftersom medverkan vid personalmöten sannolikt kommer att efterfrågas endast i begränsad omfattning.

Förvaltningens huvuduppdrag i tillsynsarbetet är att skydda barn och ungdomar under 18 år från alkoholens och tobakens skadeverkningar. De allra flesta näringsidkare ser tillsynsarbetet som legitimt och nödvändigt. I första hand går tillsynsarbetet ut på att ge information, råd och stöd till näringsidkarna och deras personal i syfte att undvika överträdelser av berörd lagstiftning. I andra hand, vid överträdelser eller misstankar om överträdelser som kommer till förvaltningens kännedom, används sanktioner. Förvaltningen anser att staden bör utreda möjligheten att på ett utvecklat och lagenligt sätt även i fortsättningen använda provköp som metod, eftersom förvaltningen och Stockholms stad har positiva erfarenheter av denna metod.

Förvaltningen ställer sig bakom socialtjänst och arbetsmarknadsförvaltningens konstaterande att det mot bakgrund av förändrad lagstiftning och ställningstaganden av JO finns behov av att se över riktlinjerna och rutinerna för stadens tillsynsarbete när det gäller försäljning av alkohol och tobak. Härvid ter sig en reglering av hur sanktioner utfärdas som nödvändig. Förvaltningen har i allt väsentligt inget att erinra mot det av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden framlagda förslaget till ändrade riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm.
